

Az európai pénzeszközök Podlaskie (Lengyelország) szolgálatában

A terület kialakítása

ISPA, PHARE, SAPARD... Podlaskie északi része már évek óta részesül olyan közösségi programokból, amelyek hozzájárulnak az infrastruktúra, a környezetvédelem, a vállalkozások versenyképességének fejlesztéséhez és az új Unió keleti határánál elhelyezkedő régióban élő lakosok életminőségének javításához. Mindez a közösségi játékszabályok szereplőinek és döntéshozóinak kezdeményezésére jött létre.

Tavak és folyók földje.

„Nem gondolják, hogy készen állnak az Európai Unióba való belépésre?” – teszi fel a kérdést nem minden humor és provokáció nélkül a Mezőgazdasági Szerkezet-átalakítási és Modernizációs Hivatal (AIMIR) nemzeti együttműködési főtanácsadója és a SAPARD¹ program lengyelországi kezelője. Francia tárgyalópartnerével együtt a programból részesedő mezőgazdasági vállalkozásokat látogat meg, többek között Jadwiga és Zdzisław Sidorek jeleniewói tehenes gazdákat, akik a 12 400 eurós SAPARD-támogatásnak köszönhetően az európai szabványoknak megfelelően tudták felszerelni vadonatúj istállójukat, ahol 35 tehén élhet szabadon. „Egy második, 10 000 eurós igényt is benyújtottunk – mondja Zdzisław –, ezúttal új típusú matracokat szeretnénk vásárolni, hogy az állatok jobban érezzék magukat.” Sidorekék példája jellemző az olyan lengyel gazdálkodókra, akik még fiatalok, és elhatározták, hogy az országuk uniós csatlakozása után is fenntartják és fejlesztik vállalkozásukat. „Ők valódi vállalkozók, voluntaristák, komplexusoktól mentesek, és nyitottak az újítás

felé” – teszi hozzá Grzegorz Chelminski, az ARIMR regionális megbízottja.

Podlaskie vajdaság (régió) északi részén vagyunk, pontosabban Augustow, Suwalki, Grajewo és Sejny kerületben, Lengyelország északkeleti csücskében, a lengyel-belorusz-litván hármasthatár közelében. A kali-nyingrádi orosz enklávén is közel van ide. Ebben a térségben a tehenészet az elsődleges mezőgazdasági tevékenység. A SAPARD pénzeszközeit ezért leginkább a tehenészeti vállalkozások termelésének és környezetvédelmének fejlesztésére fordítják: silózási anyagokra, fejtőgépekre, az állati ürülékkezelő berendezésekre, trágyalészőrőkre stb. Sidorekék egyetlen félelme: „ri leszünk a megye egyetlen olyan tejtermelői, akik megfelelnek az európai szabványoknak, és ez azzal a kockázattal jár, hogy a tehenészet forgalma és rentabilitása lecsökken. Mindenki kívár: sok mezőgazdasági termelő csak a csatlakozás után fogja eldönteni, hogy folytatja-e a tevékenységét vagy sem.”

¹ A SAPARD-ot („Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development”, Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Különleges Hozzájárulási Program) 2000-ben indították el, hogy megkönnyítsék az alkalmazkodást a közép- és kelet-európai tagjelölt országok mezőgazdasági struktúrái és ipari területei számára.

És mivel tejüzemekről van szó, a (450 alkalmazottat foglalkoztató) grajewói csak egyike a 13 ezer tagból és 15 ezer beszállító gazdálkodóból álló „Mlepol” termelő egységeinek. A Mazuriában és Podlaskie északi részén működő, de a termékeit az egész országban forgalmazó és az UHT tejet Lengyelországban elsőként előállító társaság 4 millió eurót fektetett be egy vajgyártó üzembe. Az ultramodern – Groszyk Zbigniew igazgató szerint „Európában a legfejlettebb” – berendezés költségének 40%-át a SAPARD segítségével fizették ki.

Gyalog, lovon, kajakkal

Mivel 2001-ben az egy főre jutó GDP nem érte el a tizenöt tagállamú Unió 31%-át (szemben egész Lengyelország 41%-ával és a varsói régió 64%-ával), Podlaskie szegény, de nagy lehetőségekkel kecsegtető régió. Északi része különösen jó idegenforgalmi adottságokkal rendelkezik: ezen halad át a „Via Baltica” (E67), a Finnországot a balti államokon keresztül Közép-Európával összekötő legrövidebb út, a terület felét – több ezer elszórtan fekvő tó szomszédságában – hatalmas erdőségek borítják, amelyek Európa legrégebbi erdői közé tartoznak. Ez a gyalogos, kerékpáros, lovas, hajós és főleg kenu-kajakos természetjárás és túrázás paradicsoma. A hatalmas tóhálózat és a franciaországi Midi csatorna mintájára épített augustow-i csatorna többnapos körutazásokat tesz lehetővé kenuval, kajakkal és más vízi járművel. Ezt az adottságát már közvetlenül is kihasználják: Augustow-ban (30 000 lakos) három hajó- és jachtépítő vállalkozás legalább 1000 munkahelyet biztosít.

A PHARE² segítségével az augustow-i önkormányzat ambíciózus (7 millió eurós, ebből 4,2 millió eurós közösségi támogatású) városi újjáélesztési és a csatorna körüli idegenforgalmi fejlesztési programba fogott. A helyi hatóságok az idegenforgalmat a város alapvető fejlődési irányának tekintik; 1993 óta 4000 ágyas – évente 100 000 látogatót fogadó – termálfürdővel rendelkezik. „Célunk az idény meghosszabbítása, amely még mindig túlságosan július és augusztus köré összpontosul. Még több külföldi turistát szeretnénk fogadni,

SAPARD-kedvezményezettek: a farmtól a tejfeldolgozóig.

hogy így a lehető legtöbb munkahelyet teremtjük meg” – magyarázza Leslek Cieslik, a város polgármestere. A hajóépítés, a mezőgazdasági gépgyártás, a termálfürdő és a cigarettaüzem ellenére Augustow-ban a munkanélküliség még nyáron sem süllyed 16% alá.

Csatorna

Jerzy Demianczuk, Augustow első polgármester-helyettesének állítása szerint a Bizottság varsói küldöttsége által „a Lengyelországban megvalósuló egyik legösszetettebb európai programnak” tekintett „Augustow-i csatorna fejlesztése és kereskedelmi hasznosítása” nevű PHARE-projekt a következőkre terjedt ki:

- 2800 m hosszú part menti út kialakítása,
- a csatornához vezető 5 főútvonal felújítása (a vízelvezetéstől kezdve az útburkolaton és a városi berendezési tárgyakon keresztül), melynek egy szakasza a Via Balticán van,
- információs központ építése a helyszínen (hajó alakú, futurista épület formájában) idegenforgalmi pavilonnal, kávézóval, konferenciateremmel stb. A vállalkozások fogadására több területet is lefoglaltak a városközpontban. A 2003 tavasza és tele között létrehozott együttes integrált és strukturált projektet alkot, amely összeköti a gazdasági fejlődést és a lakosok életszínvonalát.

„Már csak eszközökre – weboldalra, tájékoztató anyagokra, standokra stb. – van szükségünk, amelyek lehetővé teszik a csatorna külföldi népszerűsítését” – teszi hozzá Jerzy Demianczuk, aki szerint az augustow-i beruházás csak a kezdet. „Reméljük, hogy láthatjuk majd, ahogyan a projekt a csatorna mentén máshol is terjeszkedik majd. A csatorna lengyelországi szakaszán tizennégy zsilip található, egy a Fehéroroszországgal közös határon és négy a szomszédos államokban. A fehérorosz hatóságok döntése szerint ezeket mostantól kezdődően 2005-ig felújítják, és a határzsilipen egy ellenőrzési pontot is felállítanak, hogy megkönnyítsék a kenuk áthaladásához szükséges formaszékek intézését.”

² Az 1989-ben eredetileg Lengyelország és Magyarország számára létrehozott PHARE („Pologne, Hongrie, Aide à la Restructuration Economique”, Gazdasági szerkezetátalakítási támogatás Lengyelország és Magyarország számára) minden közép- és kelet-európai tagjelölt ország számára elérhetővé vált. A PHARE tevékenységei két prioritás köré tömörülnek: a tagjelölt országok közigazgatásának támogatása, hogy megszerezzék a közösségi vívmányok megvalósításához szükséges képességeket, illetve befektetések végrehajtása a legszükségesebb területeken: az alapvető infrastruktúra, a vállalkozások és a szociális intézkedések terén.

Az Augustow-tól 31 kilométerre északra fekvő Suwalki (68 000 lakos) iparibb jellegű, 150 kis- és közepes vállalkozás foglalkozik a fa elsődleges és másodlagos feldolgozásával. Ehhez hozzájön még a sajtüzem tevékenysége, a baromfitegyésztés és a könnyűkohászat. Egy 1996-ban létrehozott vámszabad terület mintegy húsz, különféle ágazatban tevékenykedő vállalkozásnak ad otthont. Mindezek ellenére a város több mint 22%-os munkanélküliséggel küzd, amely szociális és bűnözési problémákat okoz.

1995 és 1999 között Suwalki önkormányzata kilenc új PHARE-projektet valósított meg összesen 1,7 millió euró értékben, amelyből 0,6 millió származott közösségi forrásból. E projektek főleg az útkarbantartást és a kisebb városi infrastruktúrákat érintették. Egy „Gazdasági és szociális kohézió 2002” nevű (1,94 millió eurós támogatású és 2,88 millió összköltségű) PHARE-program célja a műszaki infrastruktúrák, valamint a 25 hektáros ipari parkhoz vezető út létrehozása volt Suwalkiban.

Emellett Suwalki volt a lengyelországi ISPA-támogatások³ egyik első kedvezményezettje is. A 2001-ben elindított „Suwalki vízminőség-javítása” nevű (12,468 millió eurós összköltségű és 50%-os uniós támogatású) projekt célja a város és a vonzáskörzetében lévő falvak teljes szennyvíz- és vízvezeték-hálózatának európai szabványoknak megfelelő szintre fejlesztése: 25 km vízvezeték, 55 km szennyvízcsatorna, 44 szivattyúállomás és 2 szennyvíztisztító telep építése, óránként 600 m³ kapacitású víztisztító állomás üzembe helyezése, megújuló energiát, különösen biogázt használó kogenerátorok beépítése a suwalki szennyvíztisztító telepen, távvezérlő berendezések vásárlása 9 szivattyúállomás számára, valamint vízkezelési terv kidolgozása.

Ökológia, gazdaság, pedagógia

Amellett, hogy javítja a helyi népesség életszínvonalát, az ISPA-projekt hozzájárul a (150 km²-es) Wigry Nemzeti Park egyedi vízi környezetének védelméhez is, amely mellett sok település található Suwalki vonzáskörzetében. „Ökológiai és gazdasági szempontból nagyon fontos a projekt e másik következménye” – magyarázza Jozef Gajewski, Suwalki polgármestere. „Az idegenforgalom számunkra az alapvető fejlődési irány, első számú látványosságunk a Park a tavaival és hódjával.” És a polgármester hosszan sorolja azokat a projekteket, amelyeket meg szeretne valósítani: a városközpont újjáélesztése, 146 régi ház felújítása, a kisméretű repülőtér kihasználása, kerékpárutak, illetve lovas és sífutó útvonalak kiépítése és így tovább. „Sem az ötletekben, sem az erőforrásokban nem szenvedünk hiányt... Mindenekelőtt alapvetőbb dolgok hiányoznak: jó kommunikációs csatornák a külvilág felé, amelyeken keresztül megszüntethetjük a régió elszigeteltségét.”

„Egy tudományos parkot és egy határon átnyúló innovációs központot is szeretnénk létrehozni Litvániával” – egészíti ki Przybysz Darlusz, a suwalki önkormányzat környezetvédelmi ISPA-projektfelelőse. „Az ISPA segítségével egy sor kisebb

Suwalki: ISPA-forrásból finanszírozott szennyvíztisztító telep.

projektet is meg tudunk valósítani, amelyek nagyon hasznosnak bizonyulhatnak a határon átnyúló együttműködésben. Ilyen például a Litvániában is folyó Czarna Hanczán megépített szennyvízleválasztó esete.”

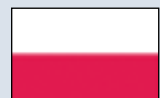
Witlasi Rychlik, a Suwalki Vízzolgáltató Társaság elnöke az általa megvalósított ISPA-projekt másik érdemét is látja: „módszertani szinten azt mondanám, hogy az ISPA sok mindent megtanított nekünk. E projekteknek köszönhetően megismerkedtünk a Közösség szellemiségével, eljárásaival és jó gyakorlataival. Tudják, most már tényleg készen állunk a csatlakozásra!”

Kapcsolat:

Az Európai Bizottság Lengyelországi Delegációja,
Warsaw Financial Center, 29 Floor
Emilii Plater, 53, PL-00-113 Warszawa
Tel.: (+48) 22-520 8200 – Fax: (+48) 22-520 8282
E-mail: delegation-poland@cec.eu.int

LENGYELORSZÁG

Terület: 312 685 km²
Népesség: 38 219 000 lakos
GDP/fő index (2002):
41 (EU15 = 100)

A Strukturális Alapok stratégiája (2004–2006):

Lengyelország 8 276 millió eurós közösségi kerettámogatásban állapodott meg, amely négy prioritási területre oszlik: a vállalkozások, az emberi tőke, az infrastruktúra, valamint a terület- és vidékfejlesztés.

³ Az ISPA („Instrument structurel de préadhésion”, Előcsatlakozási Strukturális Instrumentum) a közlekedési és környezetvédelmi nagyberuházásokat támogatja Bulgáriában, a Cseh Köztársaságban, Észtországban, Lengyelországban, Lettországban, Litvániában, Magyarországon, Romániában, Szlovákiában és Szlovéniában. A 2000 és 2004 közötti időszakban az Európai Bizottság 324 projektet hagyott jóvá összesen 7 milliárd eurós ISPA-támogatással.